

I en interpellation har Anna Andersson, Centerpartiet, ställt följande frågor till mig:

- **Finns det någon uppskattning om hur många personer som berörs i det privata näringslivet och de gröna näringarna på Gotland?**
- **Hur kommer de nya reglerna slå mot Gotland?**
- **Hur många av Regionens egna medarbetare berörs?**

Mitt svar:

Genom Migrationsverket har regionen eftersökt uppgifter om hur många som för närvarande har aktiva arbetstillstånd inom Gotlands län. Migrationsverket har ännu inte fått bekräftat om dessa uppgifter går att få ut.

Information från Migrationsverkets webbsida beskriver vilka yrkesområden som påverkas av det höjda försörjningskravet:

”De yrkesområden som främst kommer att påverkas av det höjda försörjningskravet är service, omsorg, försäljning, lantbruk, trädgård, skogsbruk, bärplockare, fiske och yrken med krav på kortare utbildning eller introduktion. Dessa grupper har i regel en lön som ligger under det nya försörjningskravet.”

Flera av de ovanstående yrkesområdena finns inom näringar med en hög säsongsvariation på Gotland, bortsett från exempelvis omsorgen.

Det är att notera att säsongsanställda från tredje land som kommer hit enligt säsongsanställningsdirektivet inte berörs av denna förändring. Förändringen berör inte arbetskraftsinvandrare från EU. De från Ukraina som omfattas av Massflyktsdirektivet omfattas inte heller av arbetstillståndslagen.

För att få en övergripande bild av läget och om det kan finnas uppgifter på regional nivå har följande kontakter tagits med olika branschorganisationer nationellt och lokalt:

- Visita
- Gröna arbetsgivare, nationellt samt lokalt (Stefan Svensson)
- Gotlands byggmästareförening, Thomas Olsson
- LRF lokalt, Andreas Nypelius
- Tillväxt Gotland, Roger Hammarström
- Gotlands förenade besöksnäring, Kati Ahte

För en mer klagörande bild har även kontakter tagits med enskilda näringsidkare inom skogsnäringen, besöksnäringen och gröna näringar.

Det framkommer en bild av att det kan vara främst större anläggningar inom djurproduktion och grönsaksodling som drabbas av dessa förändrade regler. Detta enligt uppgifter från LRF och Gröna arbetsgivare. Det avser anläggningar som har behov av året-runt-anställningar. Här nämner man bland annat medarbetare från Ukraina som arbetskraftsinvandrat långt före krigsutbrottet 2022. Bilden har tyvärr inte gått att få bekräftad genom direkt dialog med

näringsidkare. Verksamheter inom gröna näringar som har en större säsongsvariation bedöms inte påverkas av regeländringarna.

Besöksnäringen har en mer varierad säsong där det största behovet av medarbetare är under sommarsäsongen. Utifrån dialog med några aktörer är bedömningen att det kan vara ett fåtal verksamheter som är berörda. Branschföreningen har inte fått signaler till sig att det här skulle vara en stor fråga hos deras medlemsföretag.

Inte heller näringslivsorganisationen Tillväxt Gotland har fått signaler från medlemsföretag att det här skulle vara en stor fråga. Trots detta kan det finnas enskilda näringsidkare som drabbas.

En av de stora arbetsgivarna inom skogsnäringen, Mellanskog, säger sig inte beröras av de nya reglerna. Byggmästareföreningen på Gotland meddelar att inget av deras medlemsföretag är drabbade av regelförändringarna.

Privata vård- och omsorgsföretag torde även de vara berörda av det nya försörjningskravet på samma sätt som omsorgsverksamheten inom Region Gotland blivit drabbad. Inom denna sektor har inga kontakter tagits med enskilda näringsidkare.

Ett exempel på ett företag som blivit påverkat av förändringen:

Det är ett städbolag där upp mot 20% av medarbetarna omfattas av reglerna. Där har man möjliggjort en lönejustering genom att öka ansvaret i vissa roller. Deras kollektivavtalade löner gränsar till försörjningskravets nivå. Skulle det däremot bli ytterligare en uppjustering av lönenivån (det finns en tanke om att eventuellt öka till 80% av medianlönen i Sverige) så får det helt andra konsekvenser. Lönerna kan inte höjas i motsvarande grad, då det är en bransch med låga marginaler redan i dagsläget. Därtill fungerar det inte ur en rättviseaspekt mot övriga medarbetare.

I Region Gotlands verksamheter påverkar förändringarna ca 40 personer. De har dock möjlighet att söka andra sorters uppehållstillstånd om deras nuvarande inte förlängs. Det kommer därmed ta ett tag innan vi ser den fulla effekten av förändringen av det ökade kravet på försörjningskravet i Region Gotland.

Konsekvenser för Gotland

Den främsta konsekvensen för företagen vore att inte kunna behålla kompetenta medarbetare särskilt då det sedan tidigare varit en utmaning att rekrytera till dessa yrkesroller. Detta skulle få en negativ effekt på produktionen och de konsekvenser som det för med sig. I verksamheter med små marginaler kan det vara svårt att höja löner i nivå med de ökade försörjningskraven. Företag som drabbas av reglerna kan behöva lägga ner mycket tid på att undersöka och administrera dessa frågor, utöver den ökade oro som regelförändringar och lönefrågor kan skapa hos medarbetare.

Flera branschrepresentanter pekar på redan befintliga svårigheter att rekrytera tillräcklig och rätt kompetens. Man kan inte se på vilket sätt det förändrade försörjningskravet kan bidra till att lösa kompetensfrågan.

I ett längre perspektiv, då kompetensförsörjningsläget förväntas att bli allt kärvare, kan det få konsekvenser ifall man inte lyckas rekrytera medarbetare inom EU/EES-länder till olika bristyrken.

Det pågår en utredning som ska presenteras i början av januari 2024 som ser över huruvida det finns grupper som kan undantas från de nu gällande reglerna på försörjningskrav. Det finns även resonemang om att höjningen till 27 360 kronor utgör ett första steg. I steg två är tanken att eventuellt öka inkomstkravet till 80% av medianlönen.

Dialoger med anledning av frågan har genomförts med näringsidkare:

Kvalitetshem
Strand hotell
McDonalds
Tollby Gård
Stenhuse gård
Gotlands Slakteri
Ryftes
Mellanskog

Meit Fohlin, regionstyrelsens ordförande